

Lausunto

29.6.2021

VN/1162/2021
VN/1162/2021-TEM-12

Jakelun mukaan

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden markkinavalvontaa koskevien säädösten muuttamisesta

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden markkinavalvontaa koskevien säädösten muuttamiseksi.

Esityksellä muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014), jätelain (646/2011) sekä EU-ympäristömerkistä annetun lain (832/2014) säännöksiä siltä osin, kuin markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä markkinavalvonta-asetus, toimeenpanemiseksi on tarpeellista. Lakimuutosten voimaantultua muutetaan yhteensä seitsemää ympäristöministeriön hallinnonalan valtioneuvoston asetusta, joissa on tuotteita koskevaa sääntelyä.

Markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanon lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa markkinavalvontasääntelyä kansallisella tasolla hyödyntämällä eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia (1137/2016), jäljempänä markkinavalvontalaki. Sääntelyn yhdenmukaistamisen voidaan arvioida olevan lähtökohtaisesti hyödyllistä kaikkien toimijoiden kannalta. Esityksellä lisätään markkinavalvontalain soveltamisalaan yhteensä 11 ympäristöministeriön hallinnonalan tuoteryhmää. Näistä tuotteista säädetään ympäristönsuojelulaissa, jätelaissa ja EU-ympäristömerkkilaisissa sekä niiden nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa. Jatkossa näitä tuoteryhmiä koskevaan markkinavalvontaan sovelletaan markkinavalvontalain sääntelyä. Lisäksi jokaiselle tuoteryhmälle nimetään laeissa markkinavalvontaviranomainen.

Kolmen tuoteryhmän osalta markkinavalvontatehtävä on kokonaan uusi. Liikennepolttoaineiden ja EU-ympäristömerkittyjen tuotteiden markkinavalvonta osoitettaisiin Suomen ympäristökeskukselle, ja ajoneuvojen sekä niiden materiaalien ja osien markkinavalvonta osoitettaisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Uusista tehtävistä aiheutuu vaikutuksia talousarvioon, ja tehtäviin osoitettaisiin rahoitus valtion vuoden 2022 talousarvioehdotuksessa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle talousarvioehdotuksen yhteydessä.

Lisäksi muutettaisiin jätelain 25 ja 127 §:iä, jotka ovat samanaikaisesti muutettavana hallituksen esityksessä jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta HE 40/2021.

Tarkoitus on, että lakimuutokset tulevat voimaan 1.1.2022.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 4	29 516 001 35 829 516 001	916 062 160 +358 9 1606 2160	www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) esittää lausuntonaan seuraavaa:

EU:n markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpano

EU:n markkinavalvonta-asetus ja sen täytäntöönpano on laaja uudistus. Kuten esityksessä todetaan TEM koordinoi markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanoa kansallisesti ja vastaa asetuksen täytäntöönpanosta sen vastuulle kuuluvien tuotesektorien osalta. TEM on asettanut markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanon koordinoitua varten markkinavalvontasääntelyn koordinaatioryhmän (hankenumero TEM101:00/2019), johon kuuluu edustajat vastuuministeriöistä (LVM, MMM, SM, STM, TEM ja YM) sekä muista hankkeen kannalta keskeisistä ministeriöistä (OM ja VM). TEM on pitänyt tavoiteltavana, että tässä yhteydessä yhdenmukaistetaan kansallista markkinavalvontaa koskevaa sääntelyä eri sektoreilla niin pitkälle kuin mahdollista. Markkinavalvontaa koskevan sääntelyn osalta on eri sektoreilla mahdollista hyödyntää horisontaalista lakia eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (1137/2016, markkinavalvontalaki). Täytäntöönpanoa tehdään vaiheittain.

TEM kannattaa ja pitää tärkeänä, että ympäristöministeriön hallinnonala hyödyntää jatkossa laajasti markkinavalvontalakeja sen vastuulle kuuluvan sektorisääntelyn täytäntöönpanossa. Esityksellä lisättäisiin tässä yhteydessä markkinavalvontalain soveltamisalaan yhteensä 11 ympäristöministeriön hallinnonalan tuoteryhmää. Näistä tuotteista säädetään ympäristönsuojelulaisissa, jätelaisissa ja EU-ympäristömerkkilaisissa sekä niiden nojalla annetuissa valtioneuvoston asetuksissa. Jatkossa näitä tuoteryhmiä koskevaan markkinavalvontaan sovelletaan markkinavalvontalain sääntelyä markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen tueksi.

Ympäristöministeriössä valmistelussa oleva hallituksen esitys liittyy kiinteästi TEM:ssä parhaillaan valmistelussa olevaan hallituksen esitykseen laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, jossa muutetaan markkinavalvontalakeja, sekä eräitä siihen liittyviä lakeja markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanemiseksi. Ympäristöministeriön hallinnonalalta esityksessä on mukana lakiehdotus ns. ROHS-lain mukauttamiseksi. Valmistelussa on tehty tiivistä yhteistyötä ministeriöiden ja keskeisten hallinnonalojen välillä. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle viikolla 34.

Nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä mukautettaisiin jätelaki, ympäristönsuojelulaki ja EU-ympäristömerkkilaki markkinavalvontalakiin muuttamalla samassa yhteydessä markkinavalvontalain 1 ja 4 §:ää sekä lisäämällä sektorilakiin tarpeelliset lakiviittaukset sekä kumoamalla sektorilaeista tarpeetonta päällekkäistä sääntelyä.

TEM kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin esityksessä:

TEM huomauttaa, että esityksessä käytetään ilmaisua ”työ- ja elinkeinoministeriön hallituksen esitys”. Tarkoituksenmukaisempaa olisi viitata työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla valmistelussa olevaan hallituksen esitykseen.

Markkinavalvontalain ja sektorilain rakenteesta:

- Koska markkinavalvontalakiin kohdistuu muutostarpeita eri hallituksen esityksissä, TEM esittää, että muutettaisiin markkinavalvontalain 1 §:n 1 momentti koko pykälän sijaan.

- Ehdotuksessa markkinavalvontalain 4 §:n muuttamiseksi on mainittu lain lisäksi myös pykälä, jonka mukaisia tuotteita valvotaan. Onko tämä tarpeellista? Ehdotus poikkeaa 4 §:n nykyisestä sääntelymallista, jossa viitataan vain pelkkään sektorilakiin.
- Ympäristösuojelulain (YSL 172 §) koskee myös markkinavalvontaviranomaisia. Tällöin markkinavalvontalain säännökset väistyvät. Perusteluissa todettu ”Koska aina ei ole mahdollista selkeästi erottaa onko kyse ympäristösuojelulaissa tarkoitettusta valvonnasta vai markkinavalvonnasta, on tarpeen, että viranomaisilla on tehtäviensä hoitamiseksi toimivaltuudet molempien säädösten mukaan.” Markkinavalvontalain sääntely kuitenkin väistyy, jos sektorilaissa on säädetty samasta asiasta. Tavallaan siis viranomaisella ei ole toimivaltuuksia molempien lakien nojalla, vaan aina vain toisen lain toimivaltuudet käytössään ja jos sektorilaissa jotain säädetään, niin silloin käytössä on sektorilain toimivaltuudet.
- Riittääkö tuotetta koskevien viittausten poistaminen jätelain 123 §:stä siihen, että on selvää, ettei pykälää sovelleta markkinavalvontaan?

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle osoitettavat uudet tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin yleinen valvonta ja tulosohjaus. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolmelle tuoteryhmälle (polttoaineet, ajoneuvot sekä niiden materiaalit ja osat, EU-ympäristömerkityt tuotteet) markkinavalvontaviranomainen. Tehtävien katsotaan olevan uusia tehtäviä. Suomen ympäristökeskuksen lisäksi myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ehdotetaan uusia markkinavalvontatehtäviä. Ajoneuvojen sekä niiden materiaalien ja osien markkinavalvonta romuajoneuvodirektiivin osalta osoitettaisiin jatkossa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Tukes nimettäisiin markkinavalvontaviranomaiseksi jätelaissa. Tämä tarkoittaisi eräiden vaarallisten aineiden käytön ja niitä koskevan merkitsemisvelvollisuuden valvontaa markkinoille saatetuissa ajoneuvoissa, niiden materiaaleissa ja osissa.

TEM korostaa, että osoitettaessa Tukesille uusia tehtäviä tulee myös huolehtia riittävästä resursoinnista. TEM toteaa, että valmistelun aikana on käyty keskusteluja ministeriöiden ja Tukesin kanssa ja esityksessä arvioitu resurssitarve romuajoneuvodirektiivin veloitteiden markkinavalvontaan vastaa keskusteltua. Esityksen mukaan ajoneuvojen sekä niiden materiaalien ja osien markkinavalvonnasta aiheutuisi yhteensä kahden henkilötyövuoden eli 160 000 euron voimavaratarve, sekä 82 000 euron tarve muille menoille kuten esimerkiksi tuotenäytteiden hankinnalle. Näiden lisäksi vuodelle 2022 tarvittaisiin kertaluontoisesti 60 000 euroa muihin menoihin, jotka aiheutuvat muun muassa ajoneuvojen tyyppihyväksyntöjä koskeviin tietojärjestelmiin pääsyn järjestämisestä sekä Tukesin järjestelmien muutoksista, kuten määrittelystä, suunnittelusta, koodin muutoksesta, testauksesta ja tuotantoon siirrosta. Esityksen mukaan romuajoneuvodirektiivin markkinavalvontaan liittyvät määrärahatarpeet olisivat yhteensä 302 000 euroa vuonna 2022. Tehtävän edellyttämien voimavarojen olisi tarkoituksenmukaista olla pysyviä.

TEM huomauttaa, että esityksen perusteluissa todetaan virheellisesti valtioneuvoston asetuksen ulkona käytettävien laitteiden melupäästöistä (621/2001, jäljempänä laitemeluasetus) mukaisten markkinavalvontatehtävien osalta, että kyseessä ei olisi uusi tehtävä vaan sääntelyn nykytilaa vain selkeytettäisiin siten, että markkinavalvontaviranomaiseksi nimettäisiin laitemeluasetuksen 8 §:n 1 momentissa säädetyt työsuojeluviranomaiset sekä kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitettut valvontaviranomaiset. Markkinavalvontalain 4 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, työsuojeluviranomaiset sekä kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011) tarkoitettut valvontaviranomaiset toimisivat markkinavalvontaviranomaisina ympäristösuojelulain ehdotetun 24 a §:n 4 momentissa tarkoitettujen laitteiden osalta. Näitä ovat laitemeluasetuksen (621/2001) mukaiset ulkona käytettävät laitteet.

Lisäksi TEM huomauttaa, että esityksessä ei ole otettu kantaa laitemeluasetuksen mukaisen Tukesin uuden roolin mukanaan tuomien resurssitarpeiden kattamiseen. Ehdotuksen mukainen Tukesin rooli olisi uusi ja lisäisi Tukesin toimivaltaa ja tehtäviä ulkona käytettävien laitteiden valvonnassa **merkittävästi**, sillä Tukesin uuteen roolin sisältyisi nykytilasta poiketen markkinavalvontalain mukaisten valvontakeinojen käyttäminen sekä kaikki markkinavalvontaviranomaiselle EU:n markkinavalvonta-asetuksessa säädettyt tehtävät ja velvollisuudet. Esitys on laitemeluasetuksen valvonnan järjestämisen osalta puutteellinen ja tulee korjata. TEM yhtyy asiassa Tukesin lausuntoon. Asiassa tulee jatkovalmistelussa kuulla Tukesia ja informoida työ- ja elinkeinoministeriötä.

osastopäällikkö

Antti Neimala

hallitusneuvos

Pauliina Kanerva

Jakelu ympäristöministeriö

Tiedoksi YM YSO Päästöt ja ympäristöriskit -yksikkö, Aino Pietarinen